

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Furtum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

Fornicans post divortii sententiam non tenetur admittere alterum conjugem à se dimissum, donec per Ecclesiam compellatur. *Filliuc. tract. 10. de sacr. matrim. c. 10. de divorce.*

Quæres: An possit dari ignorantia invincibilis de fornicatione. Resp. posse dari, saltem apud certas gentes destitutas Doctoribus, & scientia rerum moralium Non enim apud Christianos, probabile est, posse dari talem ignorantiam, ut sentit Azor. *tom. 1. lib. 1. cap. 13. q. 1. & tom. 3. lib. 3. c. 4. q. 1. & tenent Aug. Sylv. Navar. ab eo citati. Filliuc. tract. 30. in 6. præc. Dec. c. 3. pag. 389.*

Furtum.

Vide v. *Restitutio, Sacrilegium.*

1. Furtum est occulta ablatio rei alienæ, domino rationabiliter invito; rapina verò est propriè ablatio rei alienæ per violentiam. Tam furtum quàm rapina sunt peccata moralia ex suo genere: fieri tamen potest furtum veniale ratione indeliberationis, parvitatæ materiæ, & quando dominus non est invitus quoad substantiam rei acceptæ, sed solum quoad modum, ut accidit quando dominus, v. g. pater agrè fert rem quæ auferitur à filio, non peti vel accipi ad ludum. Illa autem quantitas est sufficiens ad peccatum mortale furti, quæ omnibus consideratis infert domino grave damnum, vel notabili privat utilitate, habita ratione personarum, in ordine ad quas metienda est gravitas & levitas furti; nam respectu personarum illustrium nummus aureus ut minimum est materia notabilis & sufficiens ad peccatum mortale; respectu communium divitum, quatuor regales circiter sunt materia notabilis sufficiens ad peccatum mortale; respectu sustentantium se suo artificio & opera duo regales circiter sunt materia sufficiens ad peccatum mortale furti; respectu denique mendicantium unus regalis vel dimidius est materia sufficiens ad peccatum mortale: nam unus regalis potest illis inservire pro victu unius aut duorum dierum. *tom. 2. de restitutione in particulari, disp. 2. quæst. 8. punct. 1. n. 1. & seq.* Circa prædicta

1. Adverte non eandem quantitatem sufficere, sed majorem requiri, quando à pluribus aliquid auferitur quàm quando

quando ab eodem, vel quando paulatim ab eodem subtrahitur, quàm quando simul, vel quando longo tempore, quàm quando eodem vel breviori tempore; & parvitatem materię variari pro varietate conditionis, & eandem rem uno tempore non sufficere ad mortale, alio verò tempore vel alio loco sufficere, quia una & eadem res magis assumatur uno modo quàm alio, *ibid. nu 9 & 10.*

3. Qui furatur minima animo furandi successivè majora, peccat mortaliter, ejusdem enim malitię est velle surripere, cujus est surripere, imò qui sæpiùs minima furatur etiam absque animo surripiendi majora, peccat adhuc mortaliter, quando pervenit ad tantam quantitatem quę continuata moraliter cum præcedente est notabilis. *ib. punct. 2. n. 1. & seq.*

4. Estne peccatum mortale quando plures scienter auferunt ab eodem rem levem respectu singulorum, quę simul sumpta est notabilis; si collectivè sumatur respectu omnium. Est peccatum mortale obligans ad restitutionem *ibid. nu 6.*

5. Non licet in gravi necessitate aliquid surripere, quia in hujusmodi necessitate res est aliena, cum sola necessitas extrema faciat rem communem; unde laborans gravi necessitate, peccat mortaliter aliquid surripiendo in notabili quantitate, & tenetur ad restitutionem. *ibid. punct. 3. num. 5. & 6.*

Restitutio ob defraudata vectigalia: ob furtum filiifamilias, uxoris, &c.

6. Fraudantes vectigalia justa, id est, legitima auctoritate & causa cum debita proportione, pro mercibus imposita, peccant contra justitiam, etiam exteri, & tenentur ad restitutionem; secus dicendum defraudantibus vectigalia pro insualibus imposita. Imò quando vectigal justè imponitur, subditus tenetur sponte aperire & manifestare quę advehit. Et si dubitatur negativè de justitia illius, adhuc præsumendum est in favorem Superioris, seu Principis. *ibid. q. 9. punct. 1. n. 3. & seq.*

7. Cessante causa ob quam fuerunt imposita vectigalia, cessat obligatio ea solvendi, si nihil amplius aliunde urgeat. *ibid. num 8.*

8. Creditor Principis qui ab eo solutionem obtinere non potest potest fraudate vectigalia in compensationem. Hac doctrina.

doctrina valet etiam in censibus, decimis, & aliis juribus elocatis alteri. *ibid. num. 12.*

9. Non solum clerici maioribus ordinibus insigniti, verum etiam initiati minoribus, aut prima tonsura, (saltem si incedant cum habitu & tonsura clericali, & inserviant divinis, aut habeant beneficium Ecclesiasticum) immunes sunt ab obligatione vectigalium, tributorum, & aliorum onerum, modo tamen non negotientur, & non assumpserint habitum clericalem in fraudem vectigalium: neque cogi possunt clerici ad hospitandos milites, vel ad solvendum vectigal illius rei quam propria industria effecerunt meliorem. *ibid. punct. 2. n. 1. 2. 5. & 6.*

10. Adverte bona patrimonialia, ad quorum titulum clericus promotus est ad ordines, gaudere quoque immunitate; consequenter ex ipsis exigi non posse tributa, seclusis particularibus privilegiis à Sede Apostolica indultis. *ibidem num. 12.*

11. Filius qui notabilem summam accepit ex bonis, quorum pater habet dominium, vel usumfructum, tenetur restitutionem facere ex re ablata, si extat: si verò non extat, tenetur ex aliis bonis castrensibus, vel quasi castrensibus si habet; si non habet, tenebitur in partitione hereditatis cum fratribus computare quod surripuit, in suam partem, nisi forte constet alios fratres tantumdem expendisse, vel partem condonasse, aut verosimiliter credatur patrem condonaturum: tunc enim pater non videtur invitus circa substantiam acceptionis, sed solum circa modum, cum displiceat illi modus accipiendi occultè. *ibid. quest. 10 punct. 1 n. 4.*

12. Similiter uxor accipiens notabilem quantitatem ex bonis mariti, vel ex bonis quorum maritus habet administrationem & usumfructum, peccat mortaliter peccato furti, & tenetur ad restitutionem, si hoc faciat absque expresso, vel præsumpto mariti consensu, aut conditione. Potest tamen uxor invito marito capere, aut donare bona paraphernalia, illaque pro suo libito detrahere; cum sint ipsius propria quoad dominium. Potest etiam ludere & pecuniam accipere ad ludendum, dandum pauperibus intra limites, & decentiam sui status; neque peccat accipiendo aliquid, quod maritus rogatus facile concederet. *ibid. punct. 2. num. 2. & seq.*

13. Item potest uxor accipere etiam invito marito pro necessa-

necessa-

necessariis sibi & familiæ, ut pro veste, victu, medicamentis, & ut subveniat patri, matri, vel filiis suis ex prioris matrimonii susceptis, si sint in egestate, & aliunde non habent unde illis subvenire queat. *ibid. n. 9 & 10.*

14 Religiosus peccat mortaliter peccato furti, si post votum paupertatis factum in approbata religione usurpet sibi in notabili quantitate, seu ea quæ sufficit ad peccatum mortale furti contra septimum præceptum, res non necessarias, nisi fortè Superior sit irrationabiliter invitus, & necessarium non suppeditet: nam tunc religiosus habet jus sibi succurrendi ita distante jure naturæ. *ibid. punët. 3 n. 2 & 3.*

15. Servus quoque peccat mortaliter peccato furti, auferendo aliquid in notabili quantitate à suo domino, & si et contractu servire debeat usque ad certum tempus, peccat adhuc mortaliter contra justitiam fugiendo absque causa rationabili; causa autem rationabilis est, quando dominus est nimis austerus, vel non docet ea quæ docere debet, & non observat pacta; quia frangenti fidem, fides frangenda est ei. *ibid. punët. ult. n. 1. & 2.*

A D D I T I O.

Si accepisti, quod dubitas, an tuum esset, debere te restituere, quidam ajunt, quidam negant, quod in dubio, melior conditio possidentis, quæ opinio locum non habet, quando res jam erat in alterius possessione. *Navar. l. c. n. 177.*

Qui damnum nullum dedit, rem alienam accipiens, quia ea dominus non utebatur, non tenetur restituere, si nulli est domino usui futura.

Ex monte alieno ligna tollens, aut necessitate urgente, aut parum damni dando, non tenetur restituere. *Tol. l. s. cap. 20. n. 2. ex Sot. Lege Molin. d. 58.*

Qui per vim rapuit, tenetur etiam pro injuria satisfacere. *Nav. l. c. n. 95. D. Thom.*

Si oblatam rem à fure domino, is noluit accipere, ei perit, si sine furis culpa petit. *Syl. furtum 16.*

Acceptum à fure contractu oneroso, sufficit ei restituere, aut cui ille voluerit, etsi quidam velint, debere domino proprio restitui. Sufficit ei (*Sylv. Restit. 3. q. 5. Halensis. 4. p. q. 86. n. 3. Victor. citat. à Salon. l. c. art. 5. contr. 1. putante, sententiam hanc probabiliorē* *Tolet. l. c. c. 18. in fin.* Etsi quidam, *Corvar.*

var. *reg. peccatum* 3. p. n. 3. Joan. Medin. *C. de restit. q. 10.* citari
à Solon. distinguant. *l. c.*

Quæres: Num liceat furem occidere in defensione pro-
prietarum rerum. Resp. 1. Ecclesiasticis non licere, quia est
contra can. 2 etiam non licere laico, quando potest aliter
furtum recuperari, aut fur vivus comprehendi: licet autem,
quando aliter tueri bona non potest, maxime si sint alicujus
momenti. Nota, laico licere illum terrere, & repellere à fur-
to, extracto gladio, si autem tum se defendat, licet occidere,
tamquam vitæ defensores.

Quæres: An qui emerit rem furtivam, postquam rescivi-
verit, rem esse furto ablatam, possit restituere venditori, ut
recuperet pretium suum, Sor. & Med. dicunt, quod debeat
restituere domino, sed probabilius Sylv. Nav. Gab. Aug. di-
cunt, posse restitui venditori, Rat. quia quisque sibi potius,
quam alteri debet consulere. Si objicias, eum cooperari fu-
ri, in re aliena, maxime si sciat, eum non redditurum. Resp.
Illius culpa id non accidere, sed furis, & satis est, si pretio re-
cepto, furem de restituendo admoneat. Resp. eum qui rem
alienam bona fide consumpsit, vel bona fide alteri vendidit,
nihil debere restituere, nisi fortè, in quo factus est ditior.
Resp. 3. Eum, qui mala fide habet rem alienam, ut qui acci-
pit illam scienter à fure, debere restituere, etsi eam con-
sumpsit, nec ditior inde factus. Rat. Quia ille verè est par-
ticeps furti. ergo, Busæus.

Restitutio propter homicidium.

Vide v. *Homicidium.*

G.

Gabella.

Gabellam potest imponere, qui superiorem non habet
in temporalibus, & cui ipse id concesserit, vel consue-
tudo præscripta. Syl. *gabella* 3. à n. 1. Val. t. 3. d. 5. q. 6. p. 5. col.
pen. Lopez p. 2. c. 36. Tol. l. 3. c. 73.

Potest Episcopus in Ecclesiis sibi pleno jure subjectis,
cum Capituli consensu, ex causa tributum, seu pensionem
imponere.

Potest,